

Προδημοσίευση αποσπάσματος από τη μυθιστορηματική βιογραφία του σπουδαίου λαϊκού συνθέτη Θόδωρου ...

Πηγή:	DOCUMENTO	Σελ.:	49,60-61	Ημερομηνία έκδοσης:	16-06-2024
Αρθρογράφος:		Επιφάνεια :	3628.45 cm ²	Κυκλοφορία:	12000
Θέματα:	ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ				

Αφησε τα χνάρια του

Προδημοσίευση αποσπάσματος από τη μυθιστορηματική βιογραφία του σπουδαίου λαϊκού συνθέτη Θόδωρου Δερβενιώτη που κυκλοφορεί σε λίγες μέρες

σελ. 12-13

Αφησε τα χνάρια του στο τραγούδι ο Θόδωρος Δερβενιώτης

Προδημοσίευση αποσπάσματος από τη μυθιστορηματική βιογραφία του σπουδαίου λαϊκού συνθέτη που κυκλοφορεί σε λίγες μέρες

Επιμέλεια

Εμυ Ντούρου

● Εν συντομία

Οι σημαντικότερες στιγμές της ζωής ενός από τους ανθρώπους που ορίσαν και ορίστηκαν από το λαϊκό μεταπολεμικό τραγούδι.

● Γιατί ενδιαφέρει

Μέσα από τη βιογραφία του Δερβενιώτη ξετυλίγεται μια ολόκληρη εποχή του ελληνικού τραγουδιού.

Ο Θόδωρος Δερβενιώτης άφησε βαθύ αποτύπωμα στην ιστορία του μεταπολεμικού λαϊκού τραγουδιού. Μεταξύ των τραγουδιών που μας άφησε παρακαταθήκη είναι τα «Είσαι η ζωή μου», «Ενα σφάλαμα έκανα», «Σου 'χω έτοιμη συγγνώμη», «Πάρε τα χνάρια», «Ιωσώ», «Αλλά μου λέν' τα μάτια σου», «Ενα πιάτο άδειο στο τραπέζι» και «Βάλε το κόκκινο φουστάνι». Τραγούδια δηλαδή που έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της συλλογικής μας ταυτότητας. Ταυτόχρονα υπήρξε καλλιτέχνης βαθιά πολιτικοποιημένος και με έντονη συνδικαλιστική δράση. Με αφορμή τη συμπλήρωση είκοσι χρόνων από τον θάνατό του κυκλοφορεί στις 20 Ιουνίου η πλήρης βιογραφία του, γραμμένη με μυθιστορηματικό τρόπο από τον γιο του, Σπύρο Δερβενιώτη. Ακολουθεί απόσπασμα από το βιβλίο που έχει τίτλο «Πάρε τα χνάρια που άφησα - Η ζωή και το έργο του Θόδωρου Δερβενιώτη».

Αθήνα 1951

«Θα πας στην Αθήνα. Θα πας στην Ομόνοια. Και θα δεις εκεί που είναι ο κινηματογράφος Κοτοπούλη, ει-

ναι ένας δρόμος, Ιωνος λέγεται. Δεν είναι μεγάλος, παρακάτω τελειώνει. Κάνε τον κατήφορο και θα δεις στα δεξιά γράφει "Μάριος" και κολλητά ένα άλλο μπαράκι. Στον Μάριο πάνε οι φίρμες. Στον άλλο πάνε οι άλλοι. Θα πας εκεί, θα βρεις κόσμο, θα γνωρίσεις, θα γνωριστείς και θα βρεθεί ο δρόμος σου».

Ο Θόδωρος Δερβενιώτης μπήκε στο στενόμακρο καφενείο. Βρήκε ένα τραπέζι στο πλάι, που του επέτρεπε όσο γίνεται ευρύτερη επόπτευση του άγνωστου χώρου, και παρήγγειλε ένα βαρύ γλυκό. Οι θαμνόμενες λιγοστοί. Ένας από αυτούς τον κοίταζε επίμονα. «Βρε με ξέρει από κάπου». Ένα επίμονο ψάξιμο στη μνήμη δεν έφερε κανένα χρήσιμο αποτέλεσμα. Κάποια στιγμή ο άγνωστος σπκώθηκε και τον πλησίασε.

«Επιτρέψ' τε!» ρώτησε με έντονη προφορά.

«Ελεθερα».

«Συνάδελφος είσ' τε!»

«Εξαρτάται τι εννοείς. Εσύ τι είσαι!»

«Ε μουσικός για! Τραγουδάω και παίζω και κιθάρα. Αντιών' μι λένε».

Ο Θόδωρος συστήθηκε κι αυτός, ο πάγος είχε οπάζει, η κουβέντα ζέστανε. Ο Θόδωρος κέρασε τον συνομιλητή του τσιγάρο, άναψε κι αυτός. Με την προφορά του συνομιλητή να προδίδει την καταγωγή του, η κουβέντα σφράφθηκε γρήγορα στη Μυτιλήνη, απ' όπου ο ένας κατηγόταν και ο άλλος μόλις είχε επιστρέψει. Ο νέος φίλος του Θόδωρου Δερβενιώτη τον έμπασε ευθές στο πνεύμα και τους άγραφους νόμους της πιάτσας της Ιωνος: «Με συμπαθάς που πήρα το θάρρος και σε πλησίασα, αλλά... πρώτη φορά σε βλέπ' εδώ. Ξέν'ς κι εσύ, ξέν'ς κι εγώ, ξένοι είμαστε όλοι, να γνωριστούμε, να βοηθάει ο ένας τον άλλον για,

γιατί εδώ, αν δεν κάνεις έτσι, δεν έχει μεροκάματο».

Ο Δερβενιώτης διηγήθηκε την πρόσφατη εμπειρία του στη Μυτιλήνη. Το μυαλό του συνομιλητή του άστραψε. «Ξέρεις να γράφεις μουσική; Ξέρεις πόσοι ψάχνουν κάποιον που ξέρει να γράφει μουσική; Γράφουμε τα τραγούδια σε πεντάγραμμα και τα πηγαίνουνε στη λογοκρισία για να πάρουν άδεια κυκλοφορίας. Αμα έχω καμιά δουλειά, να σ' έχω υπόψη μου να σε φωνάξω!»

Θ.Δ.: Αυτή ήταν η πρώτη επαφή μου με μουσικό. Ε μετά όποιον γνώριζα σιγά σιγά και με ρώταγε, η κουβέντα ερχόταν αργά ή γρήγορα στο ότι ξέρω να διαβάζω και να γράφω μουσική, ακούστηκε, διαδόθηκε αυτό το πράγμα. Μια μέρα με πλησίασε ένας, κάπως φουριόζος. «Εσύ είσαι που γράφεις μουσική». «Τι εννοείς γράφω». «Πεντάγραμμα. Που ξέρεις να γράφεις πεντάγραμμα;». «Ναι». «Μπορείς να μου γράψεις ένα τραγούδι; Πετοιάς λέγομαι. Πετοιάς». «Πού θα τα γράψουμε; Πώς; Πού;». «Πάμε δίπλα, στον Μάριο».

Ο Θόδωρος Δερβενιώτης ακολούθησε τον παραγεμιστό του στο «στρατηγείο του ρεμπέτικου». Προσπέρασαν το ισόγειο με τον φωνόγραφο όπου κατά παράδοση γινόταν η ακρόαση των καινούργιων δίσκων των θαμνίων του και ανέβηκαν στο πατάρι, εκεί όπου παλιότερα «άστραφταν τα όργανα» αλλά τώρα κατέφηνε όποιος ήθελε σχετική ησυχία. Ο Δερβενιώτης έστρωσε το πεντάγραμμο και έγραψε σε νότες το τραγούδι που άκουσε από την κιθάρα. Ο Πετοιάς τον κοίταζε με δυσπιστία. Πολύ γρήγορα δεν έγινε η διαδικασία; Κάτι πήγαινε στραβά.

«Και πού ξέρω εγώ τώρα ότι

Ο INFO

Το βιβλίο «Πάρε τα χνάρια που άφησα - Η ζωή και το έργο του Θόδωρου Δερβενιώτη» του Σπύρου Δερβενιώτη κυκλοφορεί στις 20 Ιουνίου από τις εκδόσεις Τόπος

01

ΠΟ

01 Το βιβλίο περιγράφει με μυθιστορηματικό τρόπο την πορεία του Θόδωρου Δερβενιώτη και το βαθύ αποτύπωμα που άφησε στο μεταπολεμικό λαϊκό τραγούδι
02 Ο συνθέτης με τη Μαρινέλλα
03 Με τον Στέλιο Καζαντζίδη

αυτό που μου έγραψες είναι το τραγούδι που σου έπαιξα;». «Και τι να σου 'γραψα, ρε Παναγιώτη;». «Ξέρω γω; Τον εθνικό ύμνο». Ο Δερβενιώτης τον κοίταξε. «Πιάσε μου τον τόνο που μου το 'πιάξες». «Ντο». Ο Θόδωρος Δερβενιώτης παίρνει στα χέρια του το πεντάγραμμο και επαναλαμβάνει το τραγούδι νότα νότα. Ο Πετούσος χαμογέλασε, σαν παιδί που έβλεπε κάποιο μαγικό κόλπο. Από κάπου ψηλά ο μπαρμπα-Γιάννης ο Βισβίκης χαμογελούσε σαν παιδί κάτω απ' τα λευκά μουστάκια του. «Και θα βρεθεί ο δρόμος σου...».

Αθήνα 1950

Αν μπορούσες να καθίσεις μια ολοκληρωμένη μέρα στο μπαράκι του Μάρκο, είχες καλές πιθανότητες όλο το ελληνικό τραγούδι της εποχής να περνούσε από μπροστά σου, ανάλογα την ώρα. Από τις 11 και μετά, που έρχονταν οι πρωινόι μπας και κανονίσουν καμιά δουλειά, μέχρι το απόγευμα, που έρχονταν όσοι τελειώνανε τις φωνοληψίες της ημέρας, όλοι θα περνούσαν από το «στρατηγείο του ρεμπέτικου».

Ο.Δ.: Οποιον έβλεπα άνοιγα το στόμα μου, γιατί τους έβλεπα με μεγάλο δέος. Γιατί άκουγα τα τραγούδια τους και πλέον καθόμουν ανάμεσά τους. Α αυτοί είναι ο Τσιτσάνης! Αυτός είναι Μπιστάκης! Αυτός είναι ο Χατζηχρήστος! Να ο Μάρκος! Ο Λαούκας! Έναν έναν τους γνώριζα και καθόμουν μερικές φορές αφηρημένος και τους κοιτάζα στη φάτσα, ας το πούμε έτσι, να εμβασθώ. Τώρα τι να εμβασθώ, δεν ξέρω!

Ο.Δ.: Από την εμπειρία που απέκτησα, για να γράψεις μια μελωδία, περνώντας από το αυτί σου να την περάσεις στο πεντάγραμμο, είναι θέμα να μάθεις τη διαμοίραση. Επειδή είναι κλάσματα, λέμε τέσσερα όγδοα, δύο τέταρτα κ.λπ. αν η διαμοίραση αυτή μπει καλά μέσα στο μυαλό σου, γράφεις εύκολα.

Από κει και πέρα ο Θόδωρος Δερβενιώτης έγινε ανάργατος. Οι περισσότεροι συνθέτες τον επιστράτευαν επίτηδες, στο μπαράκι. Ο Γιάννης Τατασόπουλος, ο Γεράσιμος Κλουβάτος, ο Στέλιος Χρυσίνης, Ο Γιώργος Μπιστάκης τον έπαιρνε στο σπίτι του στην Πετρούπολη. Μάζευε 10-12 τραγούδια, «Θοδωρικό, Θοδωρικό, πότε θα μπορέσεις; Θα έρθεις απ' το σπίτι; Θα φάμε τον μεζέ μας, θα πούμε το συζάκι μας και όταν τα γράψεις φεύγεις».

Το ίδιο και με τον Απόστολο Χατζηχρήστο. Μόνο που... δεν ήταν το ίδιο με τον Απόστολο Χατζηχρήστο. «Πού πήγες με τον Χατζηχρήστο;» ρώτησαν οι θαμώνες του Μάρκου την πρώτη φορά που είδαν τον Δερβενιώτη να εξαφανίζεται με τον γνωστό συνθέτη μετά από σύντομη συνεννόηση στο μπαράκι. «Σπίτι τους» απάντησε αδιάφορα ο Δερβενιώτης. Η συμπεριφορά κοιτάκανε ο ένας τον άλλο. Κάπ δεν πήγαινε καλά εδώ. «Και τι κάνετε; Κάποια πρόβα;». «Οχι, του έγραψα κάτι τραγούδια». Σιωπή. «Έξω στην αυλή»; ρωτάει ένας, οσεδόν συνωμοτικά. «Γιατί έξω στην αυλή;» ρώτησε με γνύσια απορία ο Δερβενιώτης. «Ε και πού καθόμαστε;». «Μέσα στο σπίτι». Τα βλέμματα έγιναν ειρωνικά. «Σ'

Τα τραγούδια του Θόδωρου Δερβενιώτη συνέβαλαν στη διαμόρφωση της συλλογικής μας ταυτότητας. Υπήρξε καλλιτέχνης βαθιά πολιτικοποιημένος και με έντονη συνδικαλιστική δράση

έβαλε ο Χατζηχρήστος μέσα στο σπίτι; Αντε ρε και σε πιστέψαμε! Έβαλαν τα γέλια. «Γιατί, ρε παιδιά; Τι συμβαίνει;» Κάποιος ανέλαβε επιτέλους να εξηγήσει στον νεοφερμένο τον λόγο της τόσο έντονης δυοπιστίας. «Ο Χατζηχρήστος δεν βάζει αρσενικό άνθρωπο μέσα στο σπίτι του, όσο φίλος του κι αν είναι, γιατί έχει δύο κόρες και τις φυλάει σαν κόρη οφθαλμού που λέμμε».

Αθήνα 1951

Ο μαύρος χαρτοφύλακας προσγειώθηκε με γδούπο πάνω στο τραπέζι όπου καθόταν ο Θόδωρος Δερβενιώτης. Από πίσω από τον χαρτοφύλακα, ο κάτοχός του Χαρχάλαμπος Βασιλειάδης ή «Τσάντας» κοίταξε τον νεοφερμένο στη σύνθεση με το ύψος του γιατρού που διαβεβαιώνει τον ασθενή που βογκάει ότι όλα θα πάνε καλά. Με αυτόματες κινήσεις άνοιξε το φερμουάρ της τσάντας που του χάρισε το ψευδώνυμό του, ψαχούλεψε για λίγα δευτερόλεπτα μέσα από ένα αφύσικα μεγάλο πάκο χαρτιά, έβγαλε ένα και το έδωσε στον Θόδωρο Δερβενιώτη σαν να του πρόσφερε το πιο σπάνιο εξωτικό λουλούδι. «Παρ' το» του λέει. «Φίλα και το χέρι του παππού» και έτεινε το χέρι, μια συνήθεια που έφερε μαζί του από τη Μικρά Ασία.

Ο Θόδωρος Δερβενιώτης μπήκε στο σπίτι του και κλειδώσε την πόρτα, λες και αυτό που θα έκανε ήταν κάποια ανομολόγητη πράξη που δεν έπρεπε να δει μάτι ανθρώπου ή θεού. Για λίγη ώρα κοίταζε το χαρτί πάνω στο τραπέζι σαν να ήταν νάρκη που έπρεπε να την αφηρολίσει. Δεν είχε πια καμία δικαιοσύνη: εδώ ήταν, μπροστά του, σίχτοι χειροπιαστοί και αμεταχείριστοι, να περιμένουν την αναβά-

πτισή τους σε τραγούδι, μια πράξη δημιουργίας που θα ήταν οίγουρα επίπονη και οπαρμένη δυσκολίες. Μόνο ψέμα και αποστία. Έχει η αγάπη μαραθεί στα πονηρά μας χρόνια, όλοι το χρέμα κυνηγούν και χάθηκ' η συμπόνια. Μόνο ψέμα κι αποστία συναντάς στην κοινωνία. Παντού ο υπολογισμός κι ο δόλος κυβερνάει κι αδικώς ψάχνεις για να βρεις καρδιά που ν' αγαπάει. Μόνο ψέμα κι αποστία συναντάς στην κοινωνία. Έχουν αλλάξει οι καιροί και πέθανε η αγάπη και μες στην ανθρωπότητα επικρατεί η απάτη. Μόνο ψέμα κι αποστία συναντάς στην κοινωνία.

Κατέβηκε την Ιωνος προσπαθώντας να δείχνει αδιάφορος. Αν ήλιπζε ότι ο Πετούσος θα είχε ξεχάσει όλη αυτή την ιστορία, ότι ο «Τσάντας» θα είχε «χειροτονήσει» άλλους δέκα νεοισερχόμενους, έκανε λάθος. «Αντε ρε, πού είσαι; Έχουμε φάει τον τόπο να σε βρούμε!» του όρμησε ο Πετούσος με τον αμείωτο ενθουσιασμό του. «Ημιον λίγο άρρωστος» ψέλλισε ο Δερβενιώτης. «Το έφτιαξες το τραγούδι;» έμπεξε το μαχαίρι ο Πετούσος, με τον «Τσάντα» να έχει καρφώσει το βλέμμα του στη συζήτηση που τον αφορούσε, περιμένοντας την απάντηση με φανερό ενδιαφέρον. «Το έφτιαξα» ψέλλισε ο Δερβενιώτης. «Πάμε στον μάετρο!» είπε ο Πετούσος. Ο Δερβενιώτης άκουσε «Πάμε στον δήμο να σου πάρει το κεφάλι» - την ελάχιστη προφανή τιμωρία για το θράσος του. Ο Στέλιος Χρυσίνης, ο μάετρος της Columbia, ισορρόπησε την ικθάρρα στο ευμείθετες σώμα του. Φεγγαροπρόσωπος, με μια λεπτή γραμμή για στόμα και το βλέμμα του μόνιμα κρυμμένο από μαύρα γυαλιά (ήταν ασήματα), τίποτε πάνω του δεν βιοθετούσε τον Δερβενιώτη να απαλλαγεί από το άγχος που τον είχε κυριεύσει. «Σε τι τόνο το 'χεις;» ρώτησε ο Χρυσίνης. «Ρε».

Ο.Δ.: Αρχίζω να το του λέω και να το παίζω. Όταν τελειώσε πετάει την ικθάρρα πίσω στο κρεβάτι και βάζει τα γέλια. «Να λέω από μέσα μου, αυτό ήθελα να αποφύγω. Γελοιοποιήθηκα». Αλλά πήρα το κουράγιο και τον ρώτησα «Γιατί γέλατε, κύριε Χρυσίνη;». Σοβαρεύτηκε. Μου λέει: «Γέλω γιατί από δω περνάει οσεδόν οι περισσότεροι. Κανένας δε που φέρνει έτοιμο το τραγούδι του. Άλλος μου λέει "Δεν πρόφτασα να βάλω εισαγωγή", άλλος μου λέει "Δεν έχω οργανικές", άλλος μου λέει "Δεν μπορώ να βρω το ρεφρέν", κι εσύ, ένας άγνωστος άνθρωπος, μου 'φερεις ένα άρτιο, τελειωμένο τραγούδι».

Η καρδιά του Θόδωρου Δερβενιώτη πήγε στη θέση της και το τραγούδι πήγε στην αβύσσο φωνοληψίας της Columbia κι από εκεί ξεκίνησε την πορεία του για τα δις οκτώδικα. Είκοσι χρόνια αφότου ο μικρός Θόδωρος έβλεπε για πρώτη φορά γραμμόφωνο και αναρωτιόταν πώς βγαίνουν φωνές και μουσικές από εκείνο το στρουγγυλό μαύρο πράγμα που λέγεται δίσκος, το όνομά του έμπαινε σε έναν από αυτούς, με το λογότυπο της μεγαλύτερης εταιρείας της εποχής.